

בס"ד. שיחת* ש"פ עקב, כ"ף מנחם-אב, ה'תשי"ז.

בלתי מוגה

א. ענינו של יאָרצייט — שבו נעשית עליית הנשמה.

ועל זה יש ענין של דין ומשפט — כי, גם ענינים כאלו שבעולם התחתון אינם מבלבלים, נוגעים הם בעולם עליון יותר, ולכן בנוגע לכל עלי' לעולם עליון יותר, צריך להיות דין ומשפט.

וכפי שמצינו בכתבי האריז"ל¹, בנוגע ל"נשמת צדיק חכם גדול . . שהיו רוצין להעלותו למדרגה העליונה" (ביום היאָרצייט), ש"היו דנין אותו . . על שפעם אחת הי' מכויץ בקדושת ובא לציון, באומרו לא נגע לריק ולא נלד לבהלה, ואז ע"י אותו כוונה שכח והסיח דעתו מן התפילין", כי, אף שבעולם התחתון אין זה נוגע, הנה בעולם עליון יותר הרי זה מבלבל.

וענין זה הוא אפילו אצל צדיקים גדולים ביותר, כפי שמצינו בשמואל ש"הי' מתיירא מן הדין"², אף שהי' "שקול כמשה ואהרן"³.

ב. אמנם, כל זה הוא ביאָרצייט שחל בימות החול, אבל ביאָרצייט שחל ביום השבת⁴, אין ענין של דין ומשפט — שהרי כל מה שהקב"ה מצוה לישראל הוא בעצמו עושה⁵, וכיון שלמטה אין דינים בשבת⁶, הנה גם למעלה אין ענין של דין ומשפט ביום השבת.

ופנימיות הענין הוא — שביום השבת נמתקים הדינים בשרשם⁷, ונמצא, שהדברים המבלבלים לעלי' בימות החול, לא נמצאים ביום השבת, ולכן יכול להיות ענין העלי'.

(* ראשי-פרקים (המו"ק).
 (1) פע"ח שער התפילין פ"י ובהגהה פ"א ה"ג.
 (2) חגיגה ד, ב.
 (3) במדב"ר פ"ח, ח. תנחומא קרח ה.
 (4) ראה ר"ה כה, ריש ע"ב.
 (5) ראה גם שיחת מוצש"ק פ' בשלח, יו"ד שבט שנה זו ס"א ואילך (ת"ר"מ ח"ט ע' 30 ואילך). וש"נ.
 (6) ראה ביצה לו, ב. רמב"ם הל' שבת פכ"ג ה"ד.
 (7) ראה זח"ג קטט, א. הובא ונתבאר בד"ה ואני תפילתי תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' רלו ואילך). תש"ד (סה"מ תש"ד ע' 163 ואילך).

וזהו הטעם שגם הנוהגים להתענות ביום היאָרצייט⁸, הנה כשחל היאָרצייט ביום השבת, אין מתענים⁹ — כי, ענין התענית הוא בשביל ענין הדין, שע"י התענית פועלים להקל ולבטל את הדין, שיצא זכאי בדין, ולכן, ביום השבת שאין ענין של דין, אין צורך בענין התענית.

ג. ויש להוסיף, שהעלי' שנעשית ביאָרצייט שחל ביום השבת היא עלי' גדולה יותר מהעלי' שנעשית ביאָרצייט שחל בימות החול:

ובהקדם המדובר פעם¹⁰ אודות הענינים שעליהם אמרו¹¹ "מעלה עליו הכתוב כו'", שהם באופן נעלה יותר מכמו שעושה אותם בעצמו — כי, כאשר עושה בעצמו, אזי יכול להיות שעשיתו היא עם פניות כו', אבל כאשר "מעלה עליו הכתוב", הרי זה בודאי בתכלית השלימות.

ועד"ז בנדו"ד:

בימות החול שישנו דין ומשפט, הנה גם כאשר יוצא זכאי בדינו, מצד עבודת עצמו שעבד בהיותו בעלמא דין, וגם מצד העבודה שעובדים אלו השייכים אליו ביום היאָרצייט, כמו ענין התענית כו' — עדיין אין זה בתכלית השלימות; משא"כ ביום השבת, שכיון שהדינים נמתקים בשרשם, אזי אין ענינים המבלבלים כלל.

ד. וביאור העילוי דיום השבת — בעומק יותר¹²:

ביום השבת הוא גמר הבריאה, ואז מתגלה התענוג שבכללות הבריאה¹³.

והמשל על זה — מאדם הבונה בית כו', שבשעת הבניין, נמשכים כל כחות נפשו — החל מכח השכל, וגם הרצון — ויורדים ומתלבשים בענין העשי', הרי אף שהכוונה בירידה זו היא בשביל התענוג שיש לו בהבית, שלכן מתעסק בבנייתו, מ"מ, בשעת עשיית הבנין, הנה מצד התקשרותו ("דאָס וואָס ער איז צוגעטראָגן") להעשי', הרי הוא מסתלק ומתנתק ("ער טראָגט זיך אָפּ") מעצמותו.

ע' שצ.

(10) ראה תו"מ ח"י ע' 137. וש"נ.

(11) ברכות ו, א. וש"נ.

(12) סעיף זה אינו בבירור לגמרי (המו"ז).

(13) ראה סידור (עם דא"ח) קסט, א

ואילך. המשך תרס"ו ע' תקמג ואילך. תער"ב

ח"ב ע' אקח ואילך. ועוד.

(8) ראה נדרים יב, א. וש"נ. ירושלמי
מו"ק פ"ג ה"ז. וראה ב"ח, ט"ז ושור"ע אדה"ז
אור"ח סו"ס רמט. שור"ע אור"ח ר"ס תקסח,
ושם ס"ז ואילך. יו"ד ששע"ח ס"ד. רמ"א
סו"ס שעו, ושם סו"ס תב. ב"י שם סו"ס תג.
(9) רמ"א אור"ח סתקס"ח ס"ט. וראה ס'
כל בו על הלכות אבילות (להרב גרינוואלד)

והנה, ענין התענוג בכלל הוא עצמות האדם — כידוע החילוק בין רצון לתענוג¹⁴, שרצון הוא המשכת הנפש, וענין ההמשכה הוא שנמשך חוץ לעצמותו, משא"כ התענוג הוא בעצמותו ("אין אים"). וע"ד החילוק בכחות פנימיים בין שכל למדות¹⁵, שמדות ענינם התפעלות, והו"ע היציאה מחוץ לעצמותו, שזהו שהמדות הם בשביל הזולת, משא"כ השכל הוא לעצמו. ועד"ז הוא החילוק בכחות המקיפים בין רצון לתענוג¹⁶.

וכיון שבשעת הבנין מונח הוא בהבנין ומסולק מעצמותו — לכן לא נרגש אז ענין התענוג.

ורק כאשר גומר את המלאכה, ונח ממלאכתו, שאז חוזרים הכחות ומתעלים להנפש עצמה (שהרי ענין המלאכה הוא ירידת והתלבשות הכחות בדבר שחוץ הימנו, וענין המנוחה הוא שחזור לעצמו) — אזי נעשית התגלות התענוג.

אמנם, אין זה באופן שהוא בבחי' עצמותו כמו שהי' קודם הבנין, אלא באופן שבהבנין עצמו רואה את התענוג שהוא בעצמותו, והיינו, שהבנין עצמו הוא בבחי' עלי', שעצמותו נרגש בהבנין ("ער הערט זיך אָן אין דעם בנין").

ועד"ז יובן בענין השבת — שבששת ימי המעשה הו"ע ההשפלה והירידה להוות את העולמות, משא"כ בשבת נעשה המשכת התענוג בהעולמות עצמם. וזהו ענין עליית העולמות בשבת¹⁷, שנתגלה התענוג ופנימיות הכוונה של הבריאה.

וזהו הטעם שאין דין ומשפט ביום השבת — כי, ענין הדין ומשפט הוא אם מעשה התחתונים הוא כדבעי כו', אבל בשבת, הנה מצד הרגש פנימיות הכוונה נראה האמת שהכל טוב כו', ואין העלמות והסתרים כלל.

* * *

ה. בהתחלת פרשת השבוע נאמר: "והי' עקב תשמעון גו' ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע גו'". והענין בזה¹⁸:

הפירוש הפשוט ד"והי' עקב תשמעון" הוא — בשביל שתשמעון.

סידור והמשך תרס"ו שבהערה 13.

18) ראה גם ד"ה ויהי' עקב תשמעון

דש"פ עקב, כ"ף מנ"א דאשקד (תו"מ חי"ז

ע' 134 ואילך). ושנ"ג.

14) ראה המשך תרס"ו ע' עג.

15) ראה שם ע' קיא ואילך.

16) ראה שם ס"ע קיד.

17) ראה לקו"ת בהר מא, א ואילך.

ורז"ל¹⁹ פירשו מלשון "עקב" ("מצוות קלות שאדם דש בעקבירו"), שהוא האבר היותר תחתון, וענינו בעבודה הו"ע הקבלת עול.

וענין זה (העבודה דקבלת עול) הוא כלי להמשכת וגילוי הברית והחסד והשבועה שלמעלה, שזהו"ע שלמעלה מהשכל, שהרי ענין השבועה הוא שנשבע שכן הוא הדבר ולא אחרת ("אזוי און ניט אַנדערש"), ולכן גם הכלי לזה הו"ע העבודה דקבלת עול, כיון שגם בזה התנועה היא שכן הוא הדבר ולא אחרת ("אזוי און ניט אַנדערש").

ו. ויש להוסיף בזה בפרטיות יותר:

ע"פ מאמר רז"ל²⁰ "ברא כרעא דאבוה", יש לפרש ש"עקב תשמעון" — קאי על חינוך הבנים, חינוך על טהרת הקודש, שזהו היסוד על כללות העבודה, וכפי שראינו בהנהגת רבותינו נשיאינו שמסרו נפשם על ענין החינוך.

וענין החינוך צריך להיות באופן ד"עקב תשמעון", כהפירוש ש"עקב" מורה על ענין הקבלת עול, היינו, שלא לילך אחר הטו"ד ולעשות פשרות כו', אלא שהעבודה תהי' מתוך מס"נ²¹.

ועי"ז נעשים כלי להמשכת הברית והחסד כו', כנ"ל.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה שהילדים ינגנו הניגון "האדרת והאמונה", באמרו, שפיוט זה הוא שירת המלאכים²², ולכן צריך לאומרו בזהירות כו', ומ"מ, מצד ענין השמחה, אין זה מזיק כו'.]

* * *

ז. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ויענך וירעיבך גו'.

* * *

ח. בהמשך להמדובר לעיל (בהמאמר²³) אודות שלילת ענין העזיבה והשכחה, יש להוסיף, שענין זה נעשה ע"י העבודה ד"סור מרע ועשה טוב": ע"י "סור מרע" — פועלים העדר השכחה (שבאה מצד דבר המשכח), וע"י "עשה טוב" — פועלים העדר העזיבה (שהיא בדוגמת העדר הזכרון בלבד).

הראש, שנקל יותר להכניסו במים רותחים (ראה בהנסמן בתו"מ סה"מ אדר ע' עז הערה 47, ניסן ע' רח הערה 39).
(22) ראה שער הכולל פי"ט ס"ג. וש"נ.
(23) לעיל ע' 205 ואילך.

(19) תנחומא ופרש"י ריש פרשתנו.
(20) יונת אלם רפ"ב. וראה תוד"ה מקמי — יבמות ג, א. פרש"י ד"ה כבעל — כתובות צב, א.
(21) בענין זה נזכר גם מעלת העקב על

וב' ענינים אלו צריכים להיות בבת אחת: באותה שעה שתובעים ממנו הענין ד"סור מרע", תובעים ממנו גם הענין ד"עשה טוב", והיינו, שאע"פ שנמצא במעמד ומצב שהוא שייך עדיין לרע, ואפילו לדרגות תחתונות שברע, מ"מ, תובעים ממנו גם הענין ד"עשה טוב".

ואף שמבואר בתניא²⁴ ש"אי אפשר .. להתחיל לעבוד ה' בלי שיעשו תשובה כו'", ולולי זאת הרי הוא מוסיף כח בקליפות כו'²⁵, מ"מ, הרי הפס"ד בשו"ע²⁶ ובתניא²⁷ הוא שגם במעמד ומצב כזה צריך לעסוק בתורה כו'.

וזהו כללות הענין שאמרו חז"ל²⁸ שהתורה היא "כתריס בפני הפורענות".

ט. דובר אודות המשנה "שלשה תריסין הם"²⁹ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ב"הדרן על סדר הלימוד ליאָרצייט", ונדפס בתורת מנחם הדרנים על הרמב"ם וש"ס ע' שנה ואילך³⁰.

* * *

י. כ"ף מנחם-אב הוא ארבעים יום לפני ראש השנה, שאז מתחילה ההכנה לראש השנה³¹.

ומ"מ, אין לדאוג כו', כמדובר לעיל שבאיזה מעמד ומצב שנמצאים הנה התורה היא "כתריס בפני הפורענות", ולכן, גם במעמד ומצב דתריס הא' שמטמא מדרס, צריכים לעסוק ב"עשה טוב" (שהרי גם תריס הא' נקרא בשם "תריס"), ובפרט העסק בפנימיות התורה שלמעלה מעץ הדעת טוב ורע³², הרי בודאי שלא נוגע מעמדו ומצבו של הלומד כו'.

יא. (בסיום ההתוועדות אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

מצד אריכות הענין יכולים לאבד את הנקודה. ובכן, הנקודה היא — ההתעסקות בתומ"צ, ובפרט בפנימיות התורה.

(30) בשילוב עם עוד שיחות ומכתבים.

(31) ראה שיחת כ"ף מנ"א תשט"ו סכ"ד ואילך (תומ"ח ח"ד ע' 264 ואילך). וש"נ.

(32) ראה זח"ג קכד, ב (ברע"מ). הובא ונת' בתניא אגה"ק סכ"ו.

(24) פי"ז.

(25) ראה באה"ט או"ח ר"ס תקעא.

(26) הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג.

(27) ספל"ט.

(28) אבות פ"ד מ"א.

(29) כלים רפכ"ד.